

Тест по български език и литература за ДЗИ (3)

Прочетете текста и изберете верния отговор за задачи 1. – 6.:

Крал Артур използвал Кръглата маса, за да подчертае, че всички негови рицари са равни по авторитет и общественото положение. Кръглата маса създава атмосфера на непринуденост и освободеност и е идеалният вариант за сядане, когато хора с еднакво положение в обществото трябва да обсъдят даден въпрос, тъй като всеки от тях ще разполага с еднаква по големина територия. Резултатът ще е същият дори ако масата я няма, но хората насядат в кръг.

За жалост крал Артур не е знаел, че ако статусът макар и само на един човек от групата е по-висок от този на останалите, това ще се отрази върху властта и авторитета на всеки от тях. На Кръглата маса кралят е бил с най-високо общественото положение и е имал най-много власт. Но това пък означава, че рицарите, седнали непосредствено от двете му страни, несловесно получават следващата по значимост степен на статус и власт, като този откъм дясната му ръка има малко повече от онзи, седнал откъм лявата му ръка. И така, малко по малко, властта и авторитетът на рицарите намаляват правопрпорционално на отдалечеността им от мястото на краля.

(Алън Пийз, Алън Гарнър, “Езикът на тялото”)

1. Текстът е:

- а) художествено описание на дискусия около кръгла маса
- б) репортаж от мястото на събитието
- в) научнопопулярно изложение по темата “Кръгла маса”
- г) хроника за крал Артур и рицарите на Кръглата маса

2. Кое от посочените твърдения е вярно според текста?

- а) Винаги, когато хора обсъждат даден въпрос, те трябва да седят около кръгла маса.
- б) Ако хора с еднакво общественото положение насядат в кръг, резултатът няма да е същият като при сядането около маса.
- в) Ако хора с еднакво общественото положение насядат в кръг, резултатът ще е същият като при сядането около кръгла маса.
- г) Всички, които седят около кръгла маса, са рицари.

3. Крал Артур е използвал Кръглата маса с цел:

- а) да държи в подчинение рицарите
- б) да подчертае, че негови рицарите са с по-високо общественото положение от другите хора
- в) да подчертае, че всички негови рицари са равни помежду си по авторитет и общественото положение
- г) да научи рицарите да седят в кръг

4. Кое от посочените твърдения е вярно според текста?

- а) Крал Артур е бил убеден, че властта и авторитетът на рицарите около Кръглата маса намаляват правопрпорционално на отдалечеността им от краля.
- б) На Кръглата маса най-голяма власт след краля има рицарят, седнал от дясната му страна.
- в) На Кръглата маса най-голяма власт след краля има рицарят, седнал точно срещу него.
- г) Крал Артур не е знаел колко са рицарите около Кръглата маса.

5. Според текста кръглата маса е идеалният вариант за сядане, когато:

- а) кралят иска да подчертае по-високото си общественото положение спрямо рицарите
- б) само един човек от групата е с по-висок социален статус от другите
- в) хора с еднакъв социален статус трябва да обсъдят някакъв въпрос
- г) хора с различно положение в обществото разполагат с еднаква по големина територия

6. Подчертаният израз несловесно получават в текста означава:

- а) губят право на глас
- б) получават, без това да се изразява с думи
- в) незаслужено получават
- г) получават в писмена форма

7. В кой ред отношението между съществителните имена е различно от отношението между съществителните имена в другите редове?

- а) известен писател - детска писателка
- б) опитен играч - детска играчка
- в) гимназиален учител - начална учителка
- г) очен лекар - млада лекарка

8. Попълнете местата за писане така, че в двойките да се запази отношението:

а) дърво – липа

_____ - куче

птица –

б) стъкло – ваза

порцелан – _____

_____ - гривна

9. В кое от изреченията словосъчетанието първия човек е употребено с пряко значение?

- а) Посрещнахме първия човек в държавата.
- б) Кара колата като първия човек.

в) Обслужиха първия човек от чакащите.

г) На обществено място се държи като първия човек.

10. В кой ред думите НЕ са антоними?

а) позитив – негатив

б) макрокосмос – микрокосмос

в) градация – деградация

г) перифраза – периметър

11. В кой ред думите НЕ са синоними?

а) старание, усърдие

б) широта, размах

в) замисъл, смисъл

г) защита, закрила

12. Кое от изброените географски понятия е написано правилно?

а) Магеланов проток

б) Черна Гора

в) одринска Тракия

г) Черни осъм

13. Този текст е откъс от вестникарски материал, публикуван на развлекателна страница в столичен всекидневник. За всяко празно място изберете най-уместния от изразите, записани под текста:

Едва ли има човек, който да е 100% (а) _____ да бъде родител и да е сигурен, че се справя добре. Някога имаше една основна книга за (б) _____ родители – тази на д-р Спок. Сега има стотици такива книги плюс (в) _____ форуми в Интернет. Като прибавим и противоречивите съвети на бабите, днешните млади родители могат (г) _____ кое е правилно и кое не е.

а) готов, читав, определен

б) опитните, младите, строгите

в) различни, противоположни, недостъпни

г) да бъдат сигурни, да се видят в чудо, бързо да разберат

14. В кое от изреченията има граматична грешка?

а) Не обичам много американските филми, обаче само такива дават по кината.

б) Филма “Двете кули” още не съм ги гледал и не мога нищо да кажа за качествата му.

в) Защо не затваряш вратата?

г) Чужд език не може да се научи идеално за няколко месеца.

15. В кое от изреченията има граматична грешка?

а) Изпълнена с тъгата на спомена, нейната поезия е дълбоко трагична.

б) Природата е в съответствие с преживяванията на лирическия герой.

в) Неразбирайки същността на въпроса, ученикът отговори неточно.

г) Оптимизмът и вярата в бъдещето е отличителна черта на неговото творчество.

16. В кое от изреченията НЯМА граматична грешка?

а) Госпожице, бихте ли ми услужила с линията си?

б) Госпожице, Вие единствена бяхте любезни с мен.

в) Госпожице, сега можете необезпокоявана да се приберете.

г) Госпожице, дошла сте неподготвена и този път.

17. Посочете правилната форма на думите:

а) членна форма (за пълен или за кратък член в ед.ч.):

Прочетох _____ във вестника откъс.

публикуван

б) местоимение

Това е човекът, за _____ ти разказах.

който

в) съществителното име

Всеки клас трябва да излъчи по няколко _____.

участник

18. В коя от подчертаните думи е допусната правописна грешка?

Възпитаният (а) човек умее да контролира реакциите си, да сдържа (б) гнева и възторга си, да възспира (в) прибързаните си оценки, спонтанните си въпроси и възклицания (г).

19. В кое от изреченията е допусната правописна грешка?

а) Предизвикателствата на новото време подтикват човек да търси и да открива нестандартни решения.

б) Прекалено амбициозният човек често се чувства подтиснат, защото обикновено не приема загубите.

в) Удовлетворението от добре свършената работа поддържа самочувствието на човек.

г) Мнителният човек трудно се поддава на убеждаване, защото е склонен да подозира другите в непочтеност.

20. В коя от посочените думи НЕ е допусната правописна грешка?

а) двайсет дневна

б) двайсет-дневна

в) двайсетдневна

г) 20 дневна

21. В кое от изреченията има пунктуационна грешка?

а) Ще говоря с нея, въпреки че не е моя работа.

б) Той ми позвъни точно, когато излизах.

в) Не ги съветвам освен ако те не ме попитат за нещо.

г) Не ти се обадох, защото нямах свободно време.

22. В кое от изреченията НЯМА пунктуационна грешка?

а) Той се смее, като се държи за корема.

б) Той се смее, като побъркан.

в) Като не знаеш мълчи!

г) Следващите няколко часа минаха, като в мъгла.

23. В кое от изреченията има пунктуационна грешка?

а) Натрапчивите песни са сравнително прости, с повтарящи се мотиви и често съдържат елемент, който изненадва слушателя.

б) Запитани за песните, които се въртят в главите им хората посочват или нашумял хит, или просто друга песен.

в) Когато не можете да изгоните натрапчивата песен от съзнанието си, опитайте се да я надхитрите и просто запейте на глас.

г) Трябва да изпеете песента от началото до края, за да се освободите от нея.

24. В текста има 10 пропуснати запетая. Поставете ги.

Панагюрското златно съкровище датирано към края на IV в. и началото на III в. преди новата ера е намерено през 1949 г. на два километра южно от Панагюрище. То се състои от девет златни ритуални съда. От надпис върху фиала е установено че съдовете са изработени в град Лампсакос който се намирал на Дарданелите. Украсата на ритоните изобразява митологични сцени свързани с известни герои от древността. На един от ритоните е изобразен тържественият пир в чест на сватбата на Дионис с критската принцеса Ариадна а други три изобразяват глава на амазонка. Най-интересен е големият амфоровиден съд чиито дръжки са оформени като бореци се помежду си кентаври а двете отверстия за изливане на виното намиращи се в основата на съда са оформени като негърски глави.

25. Прочетете текста и изпълнете задачите към него:

а) Разделете текста на смислово обособени части. Формулирайте темата на всяка една от тях;

б) Предайте съдържанието на текста в резюме.

До идването на Кирило-Методиевите ученици в България прабългарите използват своите знаци, символи или „черти и резки“, както ги нарича старобългарският книжовник Черноризец Храбър. Те се употребяват с практическа цел, може да имат магическа функция и да означават някои абстрактни понятия. Така например знакът за небе означава и върховното божество в прабългарския пантеон, Тангра. Някои от тези знаци продължават да се употребяват и след приемането на християнството, като най-често се среща знакът за възвишение, с който се означава и понятието „възвишен“, т.е. Бог.

През 862-863 г. Кирил създава глаголическата азбука, която се използва и за най-ранните преводи на славянски. Глаголическото писмо е оригинална знакова система, следваща до свършенство звученето на славянския език. Наред с това Кирил заимства и знаци от различни други азбуки. Той влиза в буквите религиозна символика, като използва най-вече трите символа на християнството - кръст (символ на спасението от греховете чрез разпъването на Христос), кръг (символ на това, че Бог е без начало и край и е образ на свършенството) и тригълник (символ на християнския Бог в три лица - Отец, Син и Св. Дух). Първата буква от азбуката наподобява кръст. Така се внушава идеята, че това е християнско писмо, което идва от Бога и Бог е началото на всичко в света.

Когато Кирило-Методиевите ученици пристигат в Плиска, стават свидетели на опитите славянската реч да се нагоди към гръцкото писмо. Така възниква азбука, която от почит към славянския първоучител наричат кирилица. Тя е основана на гръцкото писмо, като са прибавени някои знаци, взети от първобългарските знаци и от глаголицата. Кирилицата започва да се употребява активно, защото мнозина духовници, навикнали с гръцкото писмо, изпитвали затруднения при писането на глаголица. Така кирилицата става основната азбука на старобългарската литература.

(А. Ангушева, „Старобългарската литература“)

26. Коя от изброените творби НЕ е написана в проза?

а) „Разни хора, разни идеали“

б) „Ралица“

в) „Кошута“

д) „Дядо Йоцо гледа“

27. Кой от изброените автори НЕ е представител на следосвобожденската литература?

а) Христо Ботев

б) Елин Пелин

в) Пейо Яворов

д) Димчо Дебелянов

28. В коя от изброените творби нощ, роб и гняв са ключови метафори?

а) „Стихий“ на Елисавета Багряна

б) „Повест“ на Атанас Далчев

в) „История“ на Никола Вапцаров

г) „Септември“ на Гео Милев

29. Запишете в листа с отговори срещу заглавието на всяка от изброените творби цифрата, с която е означен жанрът ѝ.

а) „Чичовци“ на Иван Вазов (1) повест

б) „Разни хора, разни идеали“ на Алеко Константинов (2) роман

в) „Тютюн“ на Димитър Димов (3) разказ

г) „Серафим“ на Йордан Йовков (4) фейлетон

30. Кое е вярното твърдение?

а) Слепият дядо Йоцо е герой от „Под игото“ на Иван Вазов.

б) Името Елин Пелин е литературен псевдоним.

в) Яворовото стихотворение „Книгите“ е типично произведение на българския символизъм.

г) "Септември" е най-известната повест на Гео Милев.

31. Каква художествена функция изпълнява заглавието на романа "Железният светилник"?

а) назовава тематиката на романа

б) очертава основната проблематика

в) изтъква епическия характер на повествованието

г) представя символно изобразените исторически процеси

32. Замисълът на Пенчо Славейков да изобрази "оная жизнерадост, оная жилава упорита вяра в себе си, които са кардинални черти в националния характер" се осъществява в :

а) "Ни лъх не дъхва над полени"

б) "Спи езерото"

в) "Ралица"

г) "Cis moll"

33. Коя от посочените функции НЕ е присъща на разказвачите в книгата "Бай Ганьо" на Алеко Константинов?

а) изтъкват различията между българското и европейското

б) коментират и оценяват действията на Бай Ганьо

в) осмиват надценяването на своето и подценяването на чуждото

г) идеализират образите на българското и на европейското

34. В коя от изброените творби ясно се открива присъствието на фолклорната традиция?

а) "На прощаване" на Христо Ботев

б) "Две хубави очи" на Пейо Яворов

в) "Писмо" на Никола Вапцаров

г) "Българският език" на Иван Вазов

35. В коя от изброените творби пиянството и лудостта са метафори на колективното изживяване на историческия бунт?

а) "Под игото"

б) "Последна радост"

в) "Гераците"

г) "Железният светилник"

36. В кой ред композиционните части са в класическа последователност?

а) експозиция, завръзка, развръзка, епилог, кулминация

б) експозиция, кулминация, развръзка, завръзка, епилог

в) експозиция, завръзка, кулминация, развръзка, епилог

г) експозиция, развръзка, кулминация, завръзка, епилог

37. Коя от изброените творби НЕ е свързана с темата за човешкото страдание?

а) "Спи езерото"

б) "Септември"

в) "Серафим"

г) "Градушка"

38. Кой от изброените автори си поставя етическата цел "извоюване човека у българина"?

а) Йордан Йовков

б) Пенчо Славейков

в) Елин Пелин

г) Елисавета Багряна

39. Какви фигури на езика са подчертаните изрази?

В ъглите расне неусетно

вечерната дрезгавина

и вехне есенното слънце (а)

върху килимите на пода,

и светят жълти зимни дюли,

наредени върху комода

като голяма броеница (б)

от кехлибарени зърна.

(Атанас Далчев, "Стаята")

40. Йовковият герой Люцкан от разказа "Последна радост" отправя своите символични послания, като използва езика на:

а) цветята

б) живописиста

в) музиката

г) танца

41. Прочете откъса от повестта „Гераците” и коментирайте в обем до 4 страници конфликта на ценностите, представен в текста.

Павел видя снахите си и жена си как излязоха от селото и тръгнаха по тоя път. Петровица и Божаница вървяха напред заедно. Далечко след тях вървеше Елка самичка, с наведена глава. Сърпът блестеше в ръцете ѝ и краищата на пребрадката ѝ още трептяха като крилца.

Павел я гледа дълго, дълго, докато тя изчезна зад нивите. Гледаше я той и не чувстваше нищо, ни жалост, ни мъка, ни любов, ни радост, гледаше я като нещо чуждо, далечно, неинтересно и си мислеше равнодушно: „Как ли живее тая жена?”[...]

Старият Герак видя как снахите му обидно погледнаха Елка и как тя, усамотена и разплаката, тръгна след тях. Ней навярно се искаше да остане, но тя, хулена и тъпкана толкова години, не можеше да надделее над себе си. Очите и сърцето на Павел не я повикаха, не я задържаха. Думите на стария останаха нечути. Той заплака. И наведен над работата си, той не смееше да погледне сина си, за да не издаде сълзите си, не смееше да проговори, за да не прориде.

“Така е тръгнало и така ще върви – нареждаше в ума си той, - няма да стане по-добре. Любовта бяга от човеишките сърца, хората не са вече братя.”

Бащата и синът дълго мълчаха. Бащата не можеше да говори, задавен от плач, синът, паднал в скука, отегчен, не знаеше какво да запита.

Най-после измъчената душа на стареца не удържа, избухна в едно дълбоко ридание. Той захвърли оглавника и като вдигна треперещи ръце към сина си, който стоеше пред него, заговори, задавен от сълзи:

- Синко, видиш ли как я уриват? И няма кой да се застъпи за нея. Ти се пропъди, мене не слушат вече, а тя все мълчи и мълчи. Грях берем с нея, синко, и тя е човек. Нашата къща ѝ почерни младостта.

Тя думи на стареца не трогнаха Павел. Напротив, от тях той почувства в душата си нещо пепеляво, блудкаво, като че някой плю в нея. И обхвана го едно дугаво и тъпо разкаяние, че се е върнал тук.

- Е, мразят я...Какво им пречи да я мразят – отговори сухо той, без желание да продължи тоя разговор.

- Не пречи им нищо, синко, какво ще им пречи – заговори уталожено старецът. – И тя работи като всички... Ама я гонят, нямат Бога, нямат смирение в душата си. Всякой него си гледа, а за другите не иска и да знае. Всеки зинал като ламя и прибира, мъкне, крие, като че ще векува на земята. Имот колкото искаш. Има за всички и още толкова, и пак за врабчите трохици се карат. Захаринчо – дете шикалка, незлобно, мило, обича ги, а с капка вода биха го удавили. Не може вече да се живее вкъщи. И братята ти, и снахите ти, всички са викнали да се разделим, та да се разделим. Всеки своето да си поеме, всеки своето да си знае. А що им пречи да си живеят братски, да си помагат, да се обичат? Пречи им завистта, своецината, лошото сърце, пречи им дяволът. Той ги държи в ръцете си. Отворил е в душите им бакалница и търгува с доброто и злото.

Думите на стареца се задушиха от вълнение. Той подпря глава на ръце и мълкна.

- Гледай си работата, тате. Всяка болка си има цера – рече сухо и безчувствено Павел, комуто дотегнаха бащините думи, и почна да се разхожда нервно назад-напред, като теглеше дългите си сърповидни мустаци и гледаше разсеяно по четирите страни на селото.

Душата на стареца не намери ни съчувствие, ни утеха от сина си, пред когото изля набраните с години мъки, и отново се усети самотна, обидена, изоставена. Дядо Йордан втренчи поглед надолу към селото, дето между четири високи стройни тополи се издигаше синята селска черква с червен керемиден покрив, високо над който блестеше като звезда кръстът, и дълго и неподвижно гледа нататък. После отново наведе глава над скъсания оглавник и не можеше да се види плаче ли, мисли ли.

ОТГОВОРИ НА ТЕСТ 3

1. в
2. в
3. в
4. б
5. в
6. б
7. б
8. а) напр.: животно; лястовица; б) напр.: чиния; сребро
9. в
10. г
11. в
12. а
13. а) готов; б) младите; в) различни; г) да се видят в чудо
14. б
15. г
16. в
17. а) публикувания; б) когото; в) участници
18. в
19. б
20. в
21. б
22. а
23. б
- 24.

Панагюрското златно съкровище* датирано към края на IV в. и началото на III в. преди новата ера* е намерено през 1949 г. на два километра южно от Панагюрище. То се състои от девет златни ритуални съда. От надпис върху фиала е установено* че съдовете са изработени в град Лампсакос* който се намирал на Дарданелите.

Украсата на ритоните изобразява митологични сцени* свързани с известни герои от древността. На един от ритоните е изобразен тържественият пир в чест на сватбата на Дионис с критската принцеса Ариадна* а други три изобразяват глава на амазонка.

Най-интересен е големият амфоровиден съд* чиито дръжки са оформени като бореци се помежду си кентаври* а двете отверстия за изливане на виното* намиращи се в основата на съда * са оформени като негърски глави.

25. а) I част - Писмеността на прабългарите; II част - Създаване на глаголическата азбука;

III част — Възникване на кирилицата

26. б
27. а
28. г
29. а) 1; б) 4; в) 2; г) 3
30. б
31. г
32. в
33. г
34. а
35. а
36. в
37. а
38. б
39. а) метафора; б) сравнение 40. а)